KA

notat

Framtidig finansiering av tros- og livsynssamfunn

Øystein Dahle
Øyvind Håbrekke

2. mai 2017

Framtidig finansiering av tros- og livssynssamfunn

Regjeringen har varslet både en ny helhetlig lov om tros- og livssynssamfunn, en stortingsmelding om livssynspolitikk og en gjennomgang av finansieringsordningene for tros- og livssynssamfunn.

Dette notatet tar først opp sentrale spørsmål ved finansieringsordningen for tros- og livssynssamfunn. Deretter gjøres det rede for relevante politiske vedtak, høringsuttalelser og det gis et bakgrunnsteppe for regjeringens gjennomgang av finansieringsordningene.

I notatets første del behandler vi følgende spørsmål:

a) Hvorfor trengs det endringer? Hva fungerer godt og hva fungerer mindre bra i dag?

b) Hva er grunnlaget for en egen finansieringsordning for Den norske kirke?

c) Hvilke verdier representerer lokal finansiering av den lokale kirke og hva er eventuelle motargumenter?

d) Skal stat og kommune sikres en ansvarlig kirkelig motpart gjennom fortsatt å lovfeste mottakerorgan i Den norske kirke?

e) Hva er argumentene for og mot fortsatt kirkelig gravferdsforvaltning?

f) Hvordan påvirkes makt og myndighet i Den norske kirke og andre trossamfunn ved innretning av pengestrømmen i finansieringsordningen? Hvordan motvirke utilsiktet sentralisering eller andre ikke ikke-tilsiktede konsekvenser av eventuelle endringer i dagens ordning? Kan det gjøres endringer som løser utfordringer med viderefordelingsmekanismen?

g) Hva er fordelene og ulempene ved offentlig finansiering versus medlemsfinansiering?

h) Skal vi fortsatt ha en aktivt støttende tros- og livssynspolitikk, og hva er begrunnelsen for dette?

i) Skal det stilles krav til trossamfunn og hva er i tilfelle akseptable krav?

I Hovedproblemstillinger

a) Hvorfor trengs det endringer? Hva fungerer godt og hva fungerer mindre bra i dag?

Grunnlovsendringene i 2012 ble gjort for å tilpasse grunnloven til en ny tid. §16 slår fast at Den norske kirke skal understøttes av staten og andre trossamfunn støttes på lik linje.

Dagens finansieringsordning er i tråd den moderniserte grunnloven. Ordningen er likevel under diskusjon. Økte utgifter i kommunene som følge av redusert medlemsandel i Den norske kirke er en av utfordringene.

Det stilles også spørsmål ved om Den norske kirkes i for stor grad står i en særstilling og om omfanget av lovregulering som dagens finansieringsordning krever. Flere er også opptatt av at dagens ordning til andre tros- og livssyns¬samfunn gir støtte til tros- og livssynssamfunn uavhengig av en vurdering av holdninger og praksis i disse samfunnene når det gjelder sentrale verdispørsmål/ menneskerettigheter (likestilling, barns rettigheter, demokrati mv).

b) Hva er grunnlaget for en egen finansieringsordning for Den norske kirke?

Prinsippet om likebehandling utfordrer dagens særlige ordning for finansiering av Den norske kirke (Dnk). Dagens ordning baserer seg på at stat og kommune bevilger midler til bestemte formål, og tilskuddsstørrelsen er ikke direkte knyttet til kirkens medlemstall.

En omlegging i retning av felles ordning for alle tros- og livssynssamfunn inkl. Dnk vil kunne medføre at også Dnk mottar midler basert på medlemstall. Livssynsavgift, medlemsavgift e.l. vil her være mulige alternativer.

Kirke,- utdannings- og forskningskomiteen uttalte i 2016:
«Komiteen vil understreke at Den norske kirke fortsatt har en særlig tilknytning til staten, jf. Grunnloven § 16 og henvisningen til at «(…) Den norske Kirke, en evangelisk-luthersk Kirke, forbliver Norges Folkekirke». «Komiteen vil understreke at rollen som folkekirke gir Den norske kirke en del plikter som de andre trossamfunnene ikke pålegges.»

«Videre har Den norske kirke krav om både nasjonal og lokal tilstedeværelse på en helt annen måte enn det som gjelder andre trossamfunn.»

https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortiget/2015-2016/inns-201516-220/

Vi vil peke på følgende eksempler på hva som vil kunne være «særlig tilknytning til staten» og hvilke «roller som folkekirke» som kan gi et særlig offentlig finansieringsansvar: (Andre trossamfunn vil også i noen grad kunne bidra i en eller flere av disse rollene/oppgavene.)

- Kirkebyggene og alle de kulturminneverdier og funksjoner disse har
- Landsdekkende kirkelig nærvær og tilbud om kirkelige tjenester i alle sokn og kommuner.
- Nasjonal tilstedeværelse, f.eks. ved nasjonale kriser/ulykker og andre nasjonale begivenheter
- Forvalter av landets kristne kunnskapstradisjoner og rituelle liv (høytider, salmer mv)
- «Kulturell grunnmur» gjennom sine arenaer for livsriter og ulike kunst- og kulturuttrykk
- Representant og sentral aktør for tro og livssyn i det offentlige rom

Den norske kirke som folkekirke
Grunnloven omtaler Den norske kirke som folkekirke. Dette er ikke et entydig begrep og kan for-

stås på flere ulike måter. En vanlig oppfatning er at dette er en kirke som omfatter en stor andel av folket, dvs at begrepet nærmest er synonymt med majoritetskirke.

Vi vil vektlegge de kvalitative kjennetegnene på folkekirka som grunnlaget for å omtale Den norske kirke som folkekirke, dvs kirken som landsdekkende, åpent medlemskap og demokratisk styring.

Samtidig erkjenner vi at noe av grunnlaget for å benevne Den norske kirke som folkekirke svekkes hvis oppslutning, deltagelse og medlemstall faller betydelig. Begrepet vil også svekkes hvis folkekirkens praksis ikke bidrar til inkludering for ulike sosiale og økonomiske minoriteter i befolkningen.

Gjennom sin tilstedeværelse i alle lokalsamfunn over hele landet får Den norske kirke en særlig rolle i å synliggjøre tro og religion i samfunnet og i det offentlige rom.

Noen byer og lokalsamfunn har et stort mangfold av livssyn og trosbasert aktivitet. Andre steder er Den norske kirke den eneste som har større aktivitet. Ideen om det livssynsåpne samfunn har fått stor oppslutning etter Stålsettutvalgets rapport.

Samtidig stilles det også jevnlig spørsmål ved Den norske kirkes særlige posisjon. Det er da verdt å reflektere over spørsmålet: Dersom Den norske kirke trekker seg mer tilbake av respekt for andre, bidrar dette til mer eller mindre livssynsåpne lokalsamfunn?

Er det å sikre en lokalt forankret landsdekkende folkekirke en urett overfor andre trossamfunn eller kan det sies at det tvert i mot er et viktig bidrag til et livssynsåpent samfunn?

Den norske kirke som forvalter av kulturarv
Flere elementer i Den norske kirkes særlige rolle har sin bakgrunn i statskirkeordningen og Den norske kirkes posisjon og identitet om majoritetskirke. Endringer i statskirkeordningen og et større religiøst mangfold medfører at det oftere stilles spørsmål ved Den norske kirke rolle.

Den norske kirke har også selv revurdert og endret på forhold som er knyttet til tidligere «privilegier». Det er samtidig grunn til å kritisk vurdere hvor langt det er rimelig å forvente at De norske kirke skal trekke seg tilbake fra alle roller og funksjoner som er knyttet til tidligere rolle som statskirke og majoritetskirke.

En av rollene for Den norske kirke vil kunne være en knyttet til forvalter av kulturarv. Den norske kirkes rolle vil også kunne være tydeliggjøring av tro og religiøst nærvær i det offentlige rom, noe som kan bidra til å gi større rom og synliggjøring av tro og religion som sådan. En slik «representativ» rolle krever imidlertid både kritisk selvrefleksjon og aktiv dialog med andre trossamfunn for å unngå gamle spor mht arroganse og misbruk av posisjonsmakt.

Statlig historisk ansvar for Den norske kirke?
Før reformasjonen var kirken den største landeieren i Norge, og inntekter fra disse eiendommene var sentral for finansieringen av kirkens virksomhet. Ved reformasjonen ble en stor andel av disse verdiene konfiskert av kongen (bl.a. alt bispegods og eiendommer knyttet til klostrene).

Fram til begynnelsen av 1700-tallet var driften av de lokale kirkene i stor grad finansiert ved eiendommer knyttet til den enkelte kirke, men på 1720-tallet iverksatte danskekongen «det store kirkesalget» der en stor andel av kirkene med tilhørende eiendommer ble solgt til private.

Resultatet var at den lokale kirke ble fratatt grunnlaget for en selvstendig økonomi. (OVF er nå nesten den eneste rest som er igjen av tidligere kirkegods). I motsetning til andre nordiske land har ikke Den norske kirke fått beskatningsrett eller andre virkemidler for å utvikle en egen økonomi.

Statskirkeordningen har bidratt til å gjøre Den norske kirke helt avhengig av en offentlig finansiering. Det var f.eks. først ved kirkeloven av 1996 at det ble klarlagt at menigheter i Den norske kirke kunne kjøpe egne eiendommer. Det var først ved denne lovendringen at det ble lagt et grunnlag for en egen lokalkirkelig økonomiforvaltning.

På nasjonalt og regionalt nivå er det først fra og med 2017 at kirken har en egen økonomiforvaltning. Etter KAs oppfatning er det nødvendig å inkludere dette historiske perspektivet i en vurdering av framtidig finansiering av Den norske kirke.

Oppsummering
KA ønsker en finansieringsordning som tar høyde for den særlige rollen som Dnk har ved bl.a. å være en landsdekkende folkekirke og som drifter og vedlikeholder kirkebyggene.

Dette forutsetter at kirken påtar seg forpliktelser som går ut over det som forventes av andre tros- og livssynssamfunn. Finansieringsordningen må også ta hensyn til at Den norske kirke historisk er fratatt muligheten for en selvstendig økonomi.

Ordningen må samtidig sørge for økonomisk likeverdighet i forhold til andre tros- og livssynssamfunn. Vi antar at det vil være to hovedalternativer hvis finansieringsordningen skal ta høyde for Dnks særlige rolle/oppgave:

Enten:
- En egen finansieringsordning for Dnk - som i dag – og at dette ivaretar Dnk sin særlige rolle

Eller;
- At Dnk mottar tilskudd basert på de generelle ordningen som gjelder for alle tros- og livssynssamfunn, men at det i tillegg etableres egne ordninger til særlige formål som dekker områder der Dnk påtar seg ekstra forpliktelser (f.eks. ekstra tilskudd for å ivareta de særlige kulturminneverdiene i kirkebyggene). Andre tros- og livssynssamfunn kan også motta tilskudd gjennom disse ordningene hvis de oppfyller ordningens formål.

c) Hvilke verdier representerer lokal finansiering av den lokale kirke og hva er eventuelle motargumenter?

Vi erfarer at omtalen av avviklingen av statskirkeordningen fra 2017 gir økende spørsmål om grunnlaget for kommunale tilskudd til Dnk. Samtidig så har den kommunale finansieringsordningen stor oppslutning i menighetsråd og kirkelig fellesråd. Ordningen blir også i liten grad problematisert av kommunene.

En kommunal finansieringsordning må ha eget lovgrunnlag, og gjør at Den norske kirke må omtales særskilt i en lov om finansiering av tros- og livssynsamfunn.

Mange vektlegger at forholdet kommune – kirke er et særpreg ved Dnk, og at denne ordningen er et særlig uttrykk for folkekirketenkning. Ordningen gjør at kommunen forholder seg aktivt til tro/livssyn, og den er et uttrykk for at kirkebyggene og den virksomheten som skjer der har en tydelig lokal tilknytning og skaper lokal tilhørighet.

Ordningen muliggjør en finansieringsordning som tar hensyn til lokale forhold, og lokal finansiering styrker lokalkirkelig selvstendighet. Fra statens side er det ofte lagt til grunn at kommunalt finansierings- og forvaltningsansvar gir mer effektiv ressursutnyttelse, bl.a. fordi en slik ordning ta høyde for lokale forhold.

Svært mange opplever en tilknytning og stolthet over kirkebyggene som går langt ut over medlem-

skap i Dnk. Kirkebyggene har derfor en funksjon som går ut over å være et gudstjenestested og arena for et trossamfunn. Befolkningens tilhørighet til kirkebygget i lokalsamfunnet gjør det derfor naturlig at kommunen har finansieringsansvaret.

Spørsmålet om hvor mange kirker Dnk skal beholde i kirkelig bruk besvares primært ved betalingsviljen i lokalsamfunnet til å opprettholde disse kirkene.

Argumenter mot dagens kommunale finansieringsordning er bl.a. at enkelte hevder at dette bryter med likebehandlingsprinsippet. Videre bidrar ordningen til at økonomien i Dnk er mer oppdelt i selvstendige økonomier på kommunenivå.

Det er ulik motivasjon, vilje og evne til å finansiere kirkelige formål blant kommunene. Derfor vil det bli ulike økonomiske rammebetingelser for Dnk mellom kommunene. Økende livssynsmangfold bidrar til at kommunene må betale relativt mer til andre tros- og livssynssamfunn på grunnlag av bevilgning til Den norske kirke.

Alternativer til dagens ordning:

i. Fortsatt kommunal finansiering av kirken, men staten overtar tilskuddet til andre trossamfunn
ii. Kommunalt finansieringsansvar begrenses til mer avgrensende formål, f. eks. kirkebygg og gravplass. Staten (eller annen finansiering) overtar ansvaret for stillinger, virksomhet og administrasjon
iii. Det finansielle ansvaret for tro og livssyn overføres i sin helhet til staten eller til medlemmene.

KAs primære standpunkt er at vi ønsker å beholde dagens kommunale finansieringsansvar for den lokale kirke. Dette har også tilslutning fra over 90 % av menighetsrådene og de kirkelige fellesrådene, samt Kirkemøtet.

Eventuelle endringer i finansieringsordningen bør skje på en måte som videreférer ordningen med en selvstendig lokal kirkeøkonomi.

d) Skal stat og kommune sikres en ansvarlig kirkelig motpart gjennom fortsatt å lovfeste mottakerorgan i Den norske kirke?

Dagens kirkelov forutsetter et kirkelig organ på kommunenivå som er gitt sentrale oppgaver i den lokale kirke bl.a. når det gjelder kirkebygg, gravferd, arbeidsgiveransvar og økonomiforvaltning. Dette er kirkelige fellesråd.

Begrunnelsen for dette er bl.a. knyttet til behovet for at kirken opptrer samlet overfor kommunen i økonomiske spørsmål. I lovens forarbeider ble den omfattende forvaltningsmyndigheten vektlagt som grunnlag for å samle ansvaret på fellesrådsnivå. Diskusjonen den gang var i hovedsak knyttet til forholdet mellom menighetsråd og kirkelig fellesråd i kommuner med flere sokn.

Etter KAs vurdering vil det være krevende å videreføre et kommunalt finansieringsansvar for den lokale kirke uten at det samtidig er en lovregulering av hvem som er den «mottagende» instans for disse offentlig midlene. Et fravær av lovregulering på dette området vil i realiteten undergrave grunnlaget for kommunal finansiering.

Det er likevel mulig å åpne for mindre detaljregulering av kirkelig fellesråd enn i dag for å gi rom før større fleksibilitet og lokal tilpasning av den kirkelige organisasjonen.

e) Hva er argumentene for og mot fortsatt kirkelig gravferdsforvaltning?

Gravferdsloven gir ansvaret for å forvalte gravplassene til kirkelig fellesråd. Argumentene for endring av dagens ordning har i hovedsak vært knyttet til at det anses som problematisk at Den norske kirke som et trossamfunn har et offentlig ansvar for en tjeneste som skal tilbys som en likeverdig velferdstjeneste for alle innbyggere, uavhengig av tros- og livssynstilhørighet.

Flertallet i Stålsettutvalget uttalte bl.a. følgende: «Utvalget vil samlet tilrå at kommunene overtar forvaltningsansvaret for gravplassene. Gravplassene er for alle, og ansvaret for dem bør legges til kommunene som allerede i dag finansierer gravplassene»

Oppslutningen om fortsatt kirkelig gravferdsforvaltning har likevel vært stor, og argumentene har i hovedsak vært knyttet til både tradisjonsargumenter og hensiktsmessighet:

- Den norske kirke har utført sitt gravferdsansvar på en god måte, også overfor mennesker med annen tros- og livssynstilhørighet.
- Dagens løsning er kostnadseffektiv, og det er hensiktsmessig med kirkelig gravferdsansvar når ca 90 % velger kirkelig medvirkning ved gravferd.
- En stor del av gravplassene ligger i tilknytning til kirkebygg, og både tilsatte, utstyr og driftsbygninger er knyttet til både kirke og gravplass. Det vil være lite rasjonelt at to ulike instanser har ansvar for drift og vedlikehold på samme område.
- Gravferdssektoren er liten og sårbar, og store endringer i forvaltningen kan svekke den tradisjon, kompetanse og kultur som er opparbeidet i sektoren. Store endringer bør derfor ikke gjennomføres hvis det ikke er vesentlige motforestillinger.

KA har i sin høringsuttalelse til Stålsettutvalget også lagt vekt på at kirkelig gravferdsansvar er en ordning som er framtidsrettet og prinsipielt holdbar i møte med økt tros- og livssynsmesssig mangfold. KA legger bl.a. til grunn at det livssynsmessige forankringen for kirken som gravplassforvalter kan være et positivt kjennetegn, og uttalte bl.a. følgende:

«KA tror at det praktiske dialogarbeidet som foregår rundt gravlegging og tilrettelegging på gravplassene viser vei til en framtidsrettet måte for å leve sammen i livssynsmangfold. Kirkelig gravferdsforvaltningen viser at når "tro møter tro" kan resultatet bli dialog og gjensidig respekt, ikke spenning og konflikt. Dette mener vi er livssynsåpenhet i praksis. (…) Vi ser at gravferdsmyndighetens livssynsmessige tilhørighet har bidratt til forståelse for behov og ønsker hos mennesker med et annet ståsted. Tilliten som er etablert er ikke basert på nøytralitet, men på en innsikt i at gravferden på ulik måte berører de mest eksistensielle sidene av livet hos oss alle.»

Oppslutningen om kirkelig gravferdsansvar er stor i kirkelige organer, og et stort flertall av menighetsråd og kirkelige fellesråd ønsker fortsatt kirkelig gravferdsforvaltning.

En mellomløsning kan være å speilvende dagens ordning ved at kommunen tillegges forvaltningsansvaret, men at kommunen gjennom avtale kan overlate ansvaret til fellesrådet ut fra lokale forhold. Dette gir grunnlag for å videreføre dagens praksis lokalt der kirke og kommune er enige om det.

En slik mellomløsning vil imidlertid kunne gjøre ansvarsforholdene mer utydelig der det kan framstå som uklart om det er kirke eller kommune som har det overordnede ansvaret på området.

For de kirkelige fellesrådene utgjør utgiftene til gravferdsforvaltningen om lag 25 % av de kommunale bevilgningene. Kommunal gravferdsforvaltning vil derfor redusere virksomheten betydelig. I de mindre kommunene vil dette kunne svekke grunnlaget for å opprettholde en egen kirkelig organisasjon på kommunenivå.

f) Hvordan påvirkes makt og myndighet i Den norske kirke og andre trossamfunn ved innretning av pengestrømmen i finansieringsordningen? Hvordan motvirke utilsiktet sentralisering?

Statens innretning av en tilskuddsordning er aldri nøytral. Ordninger som forutsetter en mottaker på nasjonalt nivå i store landsdekkende organisasjoner vil i større grad medføre en utvikling mot sterkere sentral styring og forvaltning av midlene.

En tilskuddsordning som gir tilskudd til de lokale enhetene i en organisasjon vil på sin side bidra til å styrke de lokale enhetenes selvstendighet i en organisasjon.

I Dnk er soknet den grunnleggende enheten i kirkens organisering, og dagens finansieringsordning gir soknet et økonomisk grunnlag for å opptre selvstendig med eget arbeidsgiveransvar og egen styring av ressursene for øvrig.

Hvis staten endrer finansieringsordningen i retning av at Dnk på sentralt nivå mottar all offentlig finansiering, så vil dette bety vesentlige endringer og sentralisering av makt- og myndighetsforhold i Dnk.

Soknet har tung prinsipiell begrunnelse, og det er naturlig å la finansieringssystemet underbygge dette.

Registrering av trossamfunn bør også legge til rette for tros- og livssynssamfunn kan registrere seg med sin lokale enhet.

KA vil ta til orde for at tilskuddsordninger for tros- og livssynssamfunn ikke må innrettes slik at de bidrar til utilsiktede forskyvninger av makt og myndighet i tros- og livssynssamfunn i retning av økt sentralisering.

Dersom en organisatorisk enhet i et trossamfunn er tydelig prinsipielt og historisk begrunnet, bør tilskuddssystemene ikke undergrave dette. Ordninger med lokal mottager av offentlige tilskudd/ avgift bør derfor vurderes som alternativ innenfor de ulike modellene.

Dagens finansieringsordning innebærer at kommunene skal yte et tilskudd til trossamfunnene basert på deres medlemmer bosatt i kommunen. Beløpet beregnes ut ifra hva tilskuddet til Den norske kirke utgjør pr medlem.

Særlig bykommuner har pekt på at de totale utgiftene til tros- og livssynssamfunn øker urimelig mye fordi utgiftsbehovet til Dnk er konstant mens Dnks relative medlemstall synker.

Denne utfordringen kan løses ved at staten påtar seg å sørge for all betaling til alle andre tros- og livssynsamfunn utenom Den norske kirke på grunnlag av regnskapstall for kommunale utgifter til Den norske kirke.

Kommunene vil da kunne bevilge midler til formål i Den norske kikre uten hensyn til at dette samtidig øker kommunenes utgifter til andre. Svakheten ved denne ordningen er bl.a. at kommunen da ikke lenger vil ha noe økonomisk forhold til andre tros- og livssynssamfunn på stedet utenom Den norske kirke

g) Hva er fordelene og ulempene ved offentlig finansiering versus ulike former for medlemsfinansiering?

Skal vi forvente at det offentlige har som mål at visse oppgaver/funksjoner i tros- og livssynssamfunn skal være offentlig fullfinansiert, eller er det positivt/ønskelig at det i større grad forutsettes egenbetaling og medlemsfinansiering?

Flere røster har pekt på at den offentlige finansieringen av Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn skaper en avhengighet til det offentlige som kan svekke kirkenes egenart og vitalitet.

Stor grad av offentlig finansiering kan svekke medlemmenes eget ansvar og engasjement og svekke forståelsen av kirken som medlemsbasert og frivillig virksomhet.

På den andre side kan det hevdes at livssynsavgift og medlemsfinansiering bryter med tilhørighetstradisjonen som folkekirka representerer - Retten til å høre til, uten å ha språk for egen tro og aktiv bekjennelse. Å bli avkrevd en årlig markering av sitt ståsted, f.eks. ved utfylling av skjema for livssynsavgift, eller å betale en medlemskontingent, er et brudd med en slik tradisjon. Dette kan utfordre betydningen av identitet og tilhørighet som er en viktig dimensjon ved forholdet mellom kirke og folk i vårt samfunn.

Offentlig finansiering av tros- og livssynssamfunn bygger på forutsetningen om at virksomheten i de ulike tro- og livssynssamfunn er et fellesgode som mottar offentlig finansiering på linje med andre sektorer og tiltak på kulturfeltet og sivilsamfunnsaktører.

Eksempler er bibliotek, kunst- og kulturinstitusjoner, idrett, frivillig barne- og ungdomstiltak, friluftsliv mv. Offentlig finansiering av tro og livssyn er derfor en del av samspillet mellom det offentlige og det sivile samfunn som er et vesentlig kjennetegn ved vårt samfunn.

Egeninnsats og egenfinansiering gjennom gaver osv er allerede en vesentlig faktor i kirkens økonomi og KA er positiv til at dette videreutvikles. Det er likevel ikke grunnlag for en ordning som avvikler offentlig finansiering til fordel for ordninger med full medlems- og brukerfinansiering.

h) Skal vi fortsatt ha en aktivt støttende tros- og livssynspolitikk, og hva er begrunnelsen for dette?

Finansieringsordningen for Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn må bygge på et grunnlag om at staten vil føre en «aktivt støttende religionspolitikk». I dette ligger det en positiv vurdering av tros- og livssynssamfunnenes funksjon i samfunnet.

I en stortingsmelding fra 2008 slås det fast at «tro, religion og livssyn er positive verdier for den enkelte og for samfunnet og kan binde sammen og skape fellesskap i et pluralistisk samfunn». Med dette som utgangspunkt kan tro og religion betraktes som et fellesgode som det er helt rimelig at det offentlige finansierer på linje med andre fellesgoder innenfor bl.a. kulturfeltet.

En slik begrunnelse for finansiering av tros- og livssynssamfunn reiser samtidig spørsmålet om det bør stilles økende krav til de som mottar tilskudd. En positiv vurdering av religionenes bidrag til samfunnet som grunnlag for finansiering vil også medføre fokus på områder der religion bidrar til konflikt og undertrykking.

Skal det offentlige vurdere i hvor stor grad virksomheten til tros- og livssynssamfunnet faktisk bidrar positivt til samfunnet? Skal støtten fjernes eller reduseres når tros- og livssynsamfunnet ikke holder grunnleggende standarder for respekt for menneskerettigheter og andre grunnleggende ver-

dier i samfunnet, slik som f.eks. demokrati. Hva slags vilkår skal i tilfelle settes for å motta offentlig finansiering?

En bred diskusjon om verdimessige vilkår kan være positivt for legitimiteten til offentlig finansiering av tros- og livssynssamfunn. Hensynet til religionsfrihet og likebehandling skal imidlertid også gis stor vekt. Eventuelle vilkår må derfor være begrenset til sentrale samfunnsverdier og menneskerettigheter, og regelverk må sikre forutsigbarhet, saklighet og rettssikkerhet.

i) Skal det stilles krav til trossamfunn, og hva er i tilfelle akseptable krav?

Dagens finansieringsordning for tros- og livssynssamfunn skal sikre likeverdig behandling mellom Dnk og alle andre trossamfunn. Flere stiller spørsmålstegn ved ordningen, men kritikken går i flere retninger;

Ordningen kan av enkelte oppleves å være for liberal/raus, noe som medfører at det bevilges midler til trossamfunn som er useriøse, eller som har holdninger og/eller praksis som bryter med grunnleggende menneskerettigheter. Ordningen stiller få formale krav til mottakerne, og det er ingen krav om en viss størrelse e.l. for å motta tilskudd.

Tilskuddsordningen kan strammes inn ved:
- Bare trossamfunn av en viss størrelse skal omfattes
- Bare trossamfunn med en bestemt organisering e.l. skal omfattes
- Trossamfunn kan miste støtte pga. kritikkverdig praksis, lære eller forkynnelse

Det kan være en innebygd spenning mellom en tilskuddsordning som anerkjenner tros- og livssynsmessig mangfold og en ordning med bred tillit/legitimitet. Hvis ordningen strammes inn så øker risikoen for at det oppstår en spenning i forhold til diskrimineringsvernet på grunnlag av tro/livssyn.

Den europeiske menneskerettighetsdomstolen har vektlagt at forskjellsbehandling av tros- og livssynssamfunn kun er lovlig når forskjellsbehandlingen er nødvendig for å oppnå et saklig formål og forskjellsbehandlingen ikke er uforholdsmessig. (EMD 2007c)

II. Bakgrunn – politiske prosesser og vedtak

a) Statskirkeordningen – et historisk tilbakeblikk

Forholdet mellom staten og Den norske kirke har de siste 100 årene på mange måter vært preget av kontinuitet og tradisjon. Lovgivning, finansiering og organisering av Den norske kirke har vært i utvikling, men dette har skjedd gjennom flere mindre endringer uten at hovedlinjene er brutt. De mest karakteristiske kjennetegn ved Den norske kirke har bl.a. vært en statskirkeordning der både staten og kommunene har hatt vesentlige roller når det gjelder finansiering og styring.

Innenfor denne statskirkelige rammen har kirkelige instanser i økende grad fått en relativ selvstendighet. Staten har hatt det finansielle ansvar for prestetjenesten og regionale/sentrale kirkelige instanser, mens kommunen har hatt det finansielle ansvar for kirkebygg, gravplasser og annen lokalkirkelig virksomhet.

Grunnlovens omtale Den norske kirke fram til 2012 innebar at staten selv drev religiøs virksomhet, og den formelle tilknytningen mellom kirke og stat har vært sterkere i Norge enn i de fleste andre land i Europa. Den norske kirke har på flere måter blitt ansett som offentlig virksomhet.

Samtidig har vi i snart 50 år hatt en lovgivning om tilskudd til andre tros- og livssynssamfunn som innebærer tilskudd pr medlem som svarer til det stat og kommune bruker på Den norske kirke. Denne ordningen innebærer en offentlig finansiering av alle tros- og livssynssamfunn som er spesiell i Europeisk sammenheng.

I 2008 ble det inngått et bredt stortingsforlik om stat/kirke for å gi ytterligere løsere bånd mellom staten og Den norske kirke. Forlikets profil i retning nedbygging av statskirkeordningen var tydelig, samtidig inneholdt forliket flere elementer som videreførte vesentlige kjennetegn for en statskirkeordning, bl.a. statstilsatte prester og et offentlig finansieringsansvar. Forliket var derfor preget av kompromisser som gjorde det mulig å få tilslutning både fra tidligere statskirketilhengere og – motstandere.

b) Grunnlovsendringen i 2012

Den vesentlige punktet i forliket i 2008 var endringene i grunnlovens omtale av Den norske kirke som ble vedtatt i 2012. Statens direkte ansvar for å «anordne» religiøs virksomhet ble erstattet med en ny § 16 i Grunnloven der det nå står følgende:

«Alle innbyggere i riket har fri religionsutøvelse. Den norske kirke, en evangelisk-luthersk kirke, forblir Norges folkekirke og understøttes som sådan av staten. Nærmere bestemmelser om Kirkens ordning fastsettes ved Lov. Alle tros- og livssynssamfunn skal understøttes på lik linje.»

Tre forhold er vesentlige i denne bestemmelsen:

1. Staten skal ikke selv drive religiøs virksomhet, men skal understøtte Den norske kirke som en selvstendig virksomhet
2. Det gis særlige bestemmelser om Den norske kirke ved at den identifiserer Den norske kirke som folkekirke og som trossamfunn, og markerer kirkens særlige stilling overfor staten. Staten skal fastsette kirkens «ordning» og skal sørge for finansiering.
3. Alle tros- og livssynssamfunn skal understøttes på lik linje med Den norske kirke. Bestemmelsen vil tydeliggjøre statens ansvar for å føre en aktivt støttende tros- og livssynspolitikk som hensynstar hensynet til likeverdig behandling av alle tros- og livssynssamfunn.

Grunnlovens § 16 har en innebygd spenning ved at den både vektlegger statens særlige ansvar for Den norske kirke og Den norske kirkes særlige oppgaver, samtidig som den understreker at hensynet til behandling av andre tros- og livssynssamfunn «på lige linje». Forenklet kan dette beskrives

som en avveining mellom særbehandling og likebehandling. I dette notatet vil vi særlig se på de økonomiske aspektene ved denne utfordringen.

c) Den politiske oppfølgingen av grunnlovsendringen

Den rød-grønne Stoltenberg-regjeringen var ansvarlig for stortingsmeldingen om stat og kirke i 2008 og den videre oppfølging av denne fram til regjeringsskiftet i 2013. Endringer i lovverket som regulerte Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn var i denne perioden preget av at forliket inngått i 2008 forpliktet alle partiene ut stortingsperioden 2013. Endringene var i hovedsak begrenset til de områder som var positivt omtalt i forliket, slik som tilsetting av biskoper og demokratireformen i Den norske kirke. Det ble ikke initiert noen endringer eller gjennomgang av de økonomiske rammebetingelsene for Den norske kirke eller andre tros-/livssynssamfunn. Daværende kirkeminister ga også utrykk for at det ikke var ønskelig å gjennomføre raske eller omfattende endringer i regulering av Den norske kirke ut over de som fulgte av forliket i 2008.

Regjeringsskiftet i 2013 markerte en politisk kursendring på dette området. Forliksperioden var avsluttet, og partiene kunne mer fritt sine primærstandpunkter. I regjeringsplattformen for Solberg-regjeringen ble det understreket behovet for et tydelig skille mellom stat og kirke, og det ble varslet igangsetting av et arbeid for en helhetlig lov om tros- og livssynssamfunn. Dette har blitt fulgt opp bl.a. gjennom endringer i kirkeloven for økt selvstendiggjøring av Den norske kirke på sentralt og regionalt nivå fra og med 2017. Disse endringene går lenger enn det som lå til grunn for forliket i 2008. Regjeringen har videre varslet en neste fase fra 2020 der det skal gjennomføres ytterligere grep for et tydeligere skille mellom stat og kirke.

d) Representantforslag fra Venstre, Dok. 8:25 S (2015–2016) og Innst. 220 S (2015–2016) om helhetlig tros- og livssynspolitikk.

Her ble det tilslutning til forslag om en egen stortingsmelding om tros- og livssynspolitikk. Kulturministeren har varslet at denne vil foreligge i 2018.

I komiteinnstillingen sies bl.a. følgende: «Komiteen mener at hendelser og forhold i det norske samfunn tilsier en mer helhetlig politikk på tros- og livssynfeltet. Komiteen viser til at tro og livssyn berører mange samfunns- og politikkområder, og mener det er viktig med en bred offentlig debatt om en helhetlig politikk på området»

https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2015-2016/inns-201516-220/

e) Anmodningsvedtak fra Stortinget (nr. 237, 11. desember 2015): «Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til nytt finansieringssystem for tros- og livssynssamfunn, sett i lys av endringer i Den norske kirke og prinsippet om likebehandling.»

Bakgrunnen for dette vedtaket var stortingsbehandlingen av endringsforslag av lovene som regulerer tilskudd til andre tros- og livssynssamfunn på bakgrunn av avviklingen av ordningen med boplikt for prester. Vedtaket innebar at lov om trudomssamfunn og ymist anna og lov om tilskott til livssynssamfunn ble endret slik at de bevilgningene til Den norske kirke som skyldes avviklingen av tjenestebolig- og bopliktordningen for prestene, ikke skal regnes med i grunnlaget for statstilskuddet til livssynssamfunn. Denne saken utløse debatt og resulterte i anmodningsvedtaket om finansieringssystemet som omtalt over.

https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Vedtak/Vedtak/Sak/?p=63906

III Fem skisser til modeller presentert av Kulturdepartementet i møte med Dnk og STL 11. okt

Som oppfølging av det ovenfor nevnte stortingsvedtaket har Kulturministeren varslet en utredning av alternative finansieringsløsninger for Den norske kirke og tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke. Som del av utredningsprosessen inviterte Kulturdepartementet til en innledende presentasjon og uformell samtale mellom representanter for sektoren. Seks representanter for Dnk og seks representanter fra STL ble invitert til et møte 11. oktober. Her presenterte departementet fem skisser til modeller:

1. Justering av dagens ordning

- Kirkens lokale organisering og tilknytning til kommunen ligger fast
- Gravplassforvaltningen er fortsatt er ansvar for kirken lokalt
- Statliggjøring av dagens kommunale tilskuddene til andre tros- og livssynssamfunn. Fortsatt et kronebeløp pr innbygger fastsatt av Stortinget, men medlemstall utgår som faktor (utg. pkt i statens og kommunenes tilskudd til tros- og livssynssamfunn i det foregående året)
- Krav til tilskuddsberettigede samfunn/vilkår for tilskudd

KAs vurdering:

Positivt med denne modellen:

- Viderefører nærheten mellom kirke og kommune, dette er et tydelig uttrykk for en nærhet mellom kirke og folk/lokalsamfunn.
- Sikrer en lokal forvaltning av økonomien, og dette styrker en lokalkirkelig selvstendighet.
- Kirkelig gravferdsforvaltning styrker grunnlaget for et landsdekkende kirkelig nærvær (utgjør ca 25 % av fellesrådenes virksomhet)
- Imøtekommer økende kritikk av kommunal tilskuddsordning til andre tros- og livssynssamfunn.
- Modellen åpner for lokale forskjeller ut i fra lokale forhold

Utfordringer med denne modellen:

- Vil i stor grad være en videreføring av dagens modell, og kan være lite bærekraftig som en modell for framtida.
- Tar i liten grad høyde for motforestillingene mot dagens ordning, bl.a. ved at den forutsetter en omfattende og egen lovgivning om Den norske kirke.
- Sårbar hvis grunnlaget for samarbeidet med kommunen svekkes.

2. Mer omfattende justering av dagens ordning

- Statliggjøring av dagens kommunale tilskuddene til andre tros- og livssynssamfunn
- Statens tilskudd til Dnk videreføres som i dag
- Fortsatt kommunale tilskudd til Dnk, men mindre detaljregulering
- Ingen lovregulering av kirkelig fellesråd, mindre regulering av kirke
- Dnk kan innføre en medlemsavgift
- Ingen lovregulering av kirkelig fellesråd
- Gravplassforvaltningen til kommunen

KAs vurdering:

Positivt eller potensiale med denne modellen:

- Gir større rom for at Den norske kirke selv kan ta stilling til intern organisering
- Mer fleksibel finansiering ved at det åpnes for supplerende medlemsfinansiering
- Kan fornye grunnlaget for samarbeid kirke - kommune

Negativt eller utfordrende med denne modellen:
- Mindre regulering av kirkelig fellesråd og av kommunal utgiftsansvar som vil svekke grunnlaget for kommunalt finansieringsansvar og lokalkirkelig styringsansvar
- Grunnlag for medlemsavgift vil svekke grunnlaget for et offentlig finansieringsansvar
- Bortfall av kirkelig gravferdsansvar vil svekke grunnlaget for å opprettholde en lokal kirkeforvaltning på mindre steder
- Sårbar og uforutsigbar finansiering hvis grunnlaget for samarbeidet med kommunen svekkes.

3. Full statlig modell

- Staten overtar alt ansvar for tilskudd til alle tros- og livssynssamfunn
- Prosessuell likebehandling av Dnk og andre trossamfunn
- Kirkemøtet fordeler midlene til Dnk
- Dnk kirke avgjør selv egen organisering
- Dnk får ansvar for drift av kirkebygg
- Gravplassforvaltningen til kommunen
- Dnk kan innføre medlemsavgift

KAs vurdering:

Positivt eller potensiale med denne modellen:
- Enkel og ubyråkratisk finansieringsmodell fra statens side
- Stor grad av likebehandling med andre tros- og livssynssamfunn kan gi grunnlag for en langsiktig modell

Negativt eller utfordrende med denne modellen:
- Sentraliserer pengestrømmer og makt i Den norske kirke (og andre tros- og livssynssamfunn?)
- Svekker grunnlaget for samarbeid kirke – kommune
- Bortfall av kirkelig gravferdsansvar vil bl.a. svekke grunnlaget for å opprettholde en lokal kirkeforvaltning på mindre steder
- Svekker det økonomiske og lovmessige grunnlaget for en selvstendig og lokalkirkelig forankret kirkeorganisasjon
- Tar i liten grad høyde for de særlige utgiftene som Den norske kirke har når det gjelder kirkebygg mv

4. Livssynsavgift

- Livssynsavgift for alle skattebetalere erstatter både statlig og kommunal finansiering
- Uavklart om midlene kanaliseres lokalt eller sentralt
- Avgiften går til det trossamfunnet som en er medlem av. Avgiften fra ikke-medlemmer går til statskassen
- Staten bestemmer avgiftens innretning og størrelse

På oppdrag fra Kulturdepartementet har Ernst & Young laget en utredning av en modell med livssynsavgift

(https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/rapport--om-livssynsavgift/id2541795/).

KAs vurdering:

Positivt eller potensiale med denne modellen:
- Tydeliggjøring av medlemstilhørighet
- Kan gi en enkel og finansieringsmodell fra statens side
- Stor grad av likebehandling med andre tros- og livssynssamfunn kan gi grunnlaget for en langsiktig modell

Negativt eller utfordrende med denne modellen:
- Krever en aktiv erklæring av tilhørighet. Utfordrer tilhørighetstradisjonen der man hører til folkekirken
- Svekker grunnlaget for samarbeid kirke – kommune
- Bortfall av kirkelig gravferdsansvar vil bl.a. svekke grunnlaget for å opprettholde en lokal kirkeforvaltning på mindre steder
- Svekker det økonomiske og lovmessige grunnlaget for en selvstendig og lokalkirkelig forankret kirkeorganisasjon (med mindre det åpnes for en mer lokal innkreving der den lokale kirke blir mottager av midlene)
- Ved sentral innkreving gir det sentraliseringseffekt. Større sentralkirkelig styring og behov for å utvikle en større sentralkirkelig forvaltning
- Tar i liten grad høyde for de særlige utgiftene som Den norske kirke har når det gjelder kirkebygg mv

5. Medlemsavgift

- Avgift som erstatter offentlig finansiering
- Kirkemøtet og andre trossamfunn gir regler for avgift til egne medlemmer
- Staten kan bistå i innkreving av avgift til Dnk, ev. også andre trossamfunn
- Er dette i strid med § 16 i grunnloven?

KAs vurdering:

Positivt med denne modellen:
- Større medansvar og involvering fra medlemmene

Negativt eller utfordrende med denne modellen:
- En rendyrket medlemsfinansiering vil være i strid med §16. Usikkerhet om betalingsviljen hos medlemmene vil gi en mer uforutsigbar økonomi.
- Større sentralkirkelig styring over lokalkirken og behov for å utvikle en større sentralkirkelig forvaltning
- Svekker grunnlaget for samarbeid kirke – kommune
- Bortfall av kirkelig gravferdsansvar vil svekke grunnlaget for å opprettholde en lokal kirkeforvaltning på mindre steder
- Svekker det økonomiske og lovmessige grunnlaget for en selvstendig og lokalkirkelig forankret kirkeorganisasjon
- Tar i liten grad høyde for de særlige utgiftene som Den norske kirke har når det gjelder kirkebygg mv

Andre anliggender i drøfting av modellene:
- Alle modellene kan gi rom for en særlig behandling av kirkebyggene i Den norske kirke på bakgrunn av de store kulturminneverdiene som disse har. De trossamfunn som har bygg med store kulturminneverdier bør kunne omfattes av ordningen som fanger opp dette.
- Er det grunnlag for en lokal finansieringsløsning innenfor modellene 3 – 5, dvs en modell der midler kanaliseres direkte fra staten til den lokalkirkelige enheten? (Den svenske kirken har en lokal forankret økonomi innenfor en kirke med medlemsavgift.) Dette vil i så fall kunne sikre videreføring av en lokalkirkelig selvstendighet innenfor de andre modellene. Utfordringen vil bl.a. være mekanismer som sikrer likeverdige finansieringsvilkår i ulike deler av landet. Det må også lages løsninger for finansiering av regionale og sentralkirkelige funksjoner.

Mindre detaljregulering av kommunenes utgiftsansvar.
I kirkeloven § 15 gis det i dag en oversikt over kommunenes kirkelige utgiftsansvar:

§ 15 Kommunens økonomiske ansvar.

Kommunen utreder følgende utgifter etter budsjettforslag fra kirkelig fellesråd:
a) utgifter til bygging, drift og vedlikehold av kirker,
b) utgifter til anlegg og drift av gravplasser,
c) utgifter til stillinger for kirketjener, klokker og organist/kantor ved hver kirke, og til daglig leder av kirkelig fellesråd,
d) driftsutgifter for fellesråd og menighetsråd, herunder utgifter til administrasjon og kontorhold,
e) utgifter til lokaler, utstyr og materiell til konfirmasjonsopplæring,
f) utgifter til kontorhold for prester.

Fellesrådets budsjettforslag skal også omfatte utgifter til kirkelig undervisning, diakoni, kirkemusikk og andre kirkelige tiltak i soknene.

Utgiftsdekningen skal gi grunnlag for at det i soknene kan holdes de gudstjenester biskopen forordner, at nødvendige kirkelige tjenester kan ytes, at arbeidsforholdene for de kirkelig tilsatte er tilfredsstillende og at menighetsråd og fellesråd har tilstrekkelig administrativ hjelp.

Til sammenligning så er statens utgiftsforpliktelser fra og med 2017 omtalt på følgende måte:

§ 2 a Statens økonomiske ansvar

Etter budsjettsøknad fra Kirkemøtet gir staten tilskudd til prestetjenesten og kirkens virksomhet regionalt og nasjonalt. Staten kan gi tilskudd også til andre kirkelige formål.

KA er åpen for å vurdere endringer i § 15 i kirkeloven slik at detaljreguleringen blir mindre, uten at dette svekker grunnlaget for kommunal finansiering på en avgjørende måte?

IV Uttalelser mv. fra Kirkemøtet, KA og STL

A. Kirkemøte-vedtak om finansiering mv

KM ønsker et tydeligere skille mellom stat og kirke, og ønsker/tar til etterretning prinsippet om likebehandling, men ønsker likevel bl.a. følgende;

- Fortsatt dagens finansieringsordning, herunder kommunal finansiering til den lokale kirkes virksomhet
- Egen lovregulering av Den norske kirke
- Kirkelig gravferdsansvar

KM 10/15: https://kirken.no/globalassets/kirken.no/om-kirken/slik-styres-kirken/kirkemotet/2015/vedtak/km_10_2015_staten_og_dnk_tydelig_skille_vedtak.pdf

KM 11/15: https://kirken.no/globalassets/kirken.no/om-kirken/slik-styres-kirken/kirkemotet/2015/vedtak/km_11_2015_behovet_fremtidig_lovgivning_stortingets_rolle_vedtak.pdf

B. Uttalelser og vedtak fra KA

Hovedsynspunkter og –verdier i KA slik det kommer til uttrykk gjennom høringsuttalelser mv:

- Fortsatt offentlig finansiering av tro og religion
- Økonomisk likebehandling av andre tros- og livssynssamfunn, men innenfor en ordning der stat og kommune har et særlig ansvar for å opprettholde Den norske kirkes landsdekkende virksomhet
- Videreføre kommunal finansiering av lokalkirkelig virksomhet for bl.a. å videreføre lokalkirkelig styringsansvar
- Statlig medansvar for vedlikehold av kirker med store kulturminneverdier

I et eget vedlegg til dette notatet har vi samlet et utdrag av noen av KAs relevant høringsuttalelser

C. Uttalelser mv fra Samarbeidsrådet for tros og livssynssamfunn (STL)

STLs uttalelse NOU 2013:1 Det livssynsåpne samfunn
Offentlig økonomisk støtte til tros – og livssynssamfunnene

STL stiller seg bak utvalgets generelle posisjon om at det bør gis en likeverdig støtte til alle tros- og livssynssamfunn. Likevel mener enkelte av våre medlemssamfunn at dette prinsipielt må skje uavhengig av samfunnsnytten, og uavhengig av hvordan tros- og livssynssamfunnet organiserer seg og utvikler sin religion eller livssyn. Andre bifaller vilkårene som skisseres opp. Ut fra dette har vi ikke noe grunnlag for å gå inn i flere av enkelthetene i rapportens del 5, og overlater dette til medlemssamfunnene våre. Enn så lenge forstår STL økonomisk støtte av tros- og livssynssamfunn som kompensasjon av skattemidler (NOU 2013: 23.2.2). Den dagen støtten kun er et uttrykk for en aktivt støttende tros- og livssynspolitikk ser STL frem til å være med og utforme forslag til vilkår for støtte.

STLs uttalelse til KUDs høringsnotat i 2014; Staten og Den norske kirke – et tydelig skille

STL støtter KUD i deres planer om å tilrettelegge for en økt selvstendiggjøring av Dnk. Imidlertid mener vi at denne målsetningen ikke følges opp tilstrekkelig i høringsnotatet. Notatet inneholder en rekke lovendringsforslag vedrørende Dnks organisasjonsstruktur og andre indrekirkelige forhold, noe som signaliserer fortsatt tette bånd mellom staten og Dnk. Vi minner om at Stortingets lovgivermyndighet avgrenses på feltet religion og livssyn av Norges menneskerettslige forpliktelser, gjennom internasjonale konvensjoner og Menneskerettighetsloven. Staten har så ledes ikke myndighet til å detaljstyre Dnk eller andre tros- og livssynssamfunn. Vi oppfordrer derfor departementet til å la Dnk avgjøre sine egne anliggender så langt mulig, hvilket er tilfellet for andre tros- og livssynssamfunn.

Ifølge KUD representerer høringsnotatet og de foreslåtte lovendringene et tydelig skille mellom staten og Dnk. STL mener at notatet i så måte er skritt i riktig retning. For faktisk å oppnå et reelt og tydelig skille, mener STL imidlertid at Dnks rett til indre selvstyre må oppfylles i større grad, ved å underlegges færre statlige reguleringer. En slik utvikling vil være av betydning for en helhetlig lov om tros- og livssynssamfunn.

Vedlegg: Uttalelser mv. fra KA som omtaler finansiering av Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn.

26.09.2006
(Høringsuttalelse til NOU om Staten og Den norske kirke)
«KA ser det som påkrevet at finansieringsmodeller og fordeling av ressurser utredes nærmere før det tas stilling til en eventuell ny finansieringsmodell for Den norske kirke. Som foreløpig vurdering vil KA anse det som naturlig at ordningen med en kombinasjon av statlige og kommunale tilskudd videreføres. Med visse endringer og presiseringer ser KA det som ønskelig at lokalsamfunnet ved kommunestyret fortsatt har et finansielt hovedansvar for kirkebyggene. For øvrig bør det være den lokale kirke som foretar den endelige og konkrete prioritering av stillinger og satsingsområder for den lokale kirke. …… KA er skeptisk til medlemsavgift. Hovedbegrunnelsen for dette er at KA er redd en avgift vil svekke folkekirken og påvirke Den norske kirke i retning av en "foreningskirke". KA er samtidig opptatt av ordninger som kan legge til rette for at det enkelte kirkemedlem kan gi økonomiske bidrag til kirkens virksomhet.»

http://www.ka.no/sak/article/1141861

04.05.2011
(Uttalelse fra KAs landsråd om høring om oppfølgingen av kirkeforliket)
«Prinsippet om at "fyrstens religion" samtidig skal være folkets religion, tilhører en annen tidsalder. Dagens befolkning tilhører livssynsmessig ulike tros- og livssynssammenhenger. Grunnloven må sikre enhver borger like rettigheter og speile dette mangfold. Samtidig er det viktig at egenart og livsynstradisjoner med dype røtter i norsk kulturhistore videreføres. Landrådet synes at grunnlovsendringene har maktet å holde sammen både hensynet til likeverdig behandling av alle livssyn, samtidig som statens verdimessige forankring og Den norske kirkes særlige stilling kommer til uttrykk. Landsrådet vil derfor gi sin tilslutning til de foreslåtte grunnlovsendringene.

….. Stat og kommune har i dag det økonomiske ansvar for at Den norske kirke kan opprettholde dagens tjenestetilbud og tjenestekvalitet. Ettersom Den norske kirke i lov er pålagt tilstedeværelse i alle landets sokn, kirkens medlemmer har rett på profesjonell kirkelig betjening over hele landet, kirken ivaretar store kulturminneverdier og gravferdsforvaltningen overfor alle landets innbyggere er gitt til den lokale kirke, befinner Den norske kirke seg i en særlig stilling i forhold til andre tros- og livssynssamfunn.

Dersom dette landsdekkende tjenestetilbud skal kunne opprettholdes også i fremtiden på et forsvarlig nivå i hele landet, vil det være nødvendig å sikre en fremtidig, robust offentlig tilskuddsordning til Den norske kirke som bl.a. tar høyde for den alminnelige kostnads- og lønnsutvikling.»

http://www.ka.no/sak/article/1152591

04.06.2013
(Uttalelse til høring om Stålsettutvalget)
«KA er enige i at likebehandlingsprinsippet bør være førende i vurderinger av juridiske og økonomiske ordninger som i stor grad gir rammer for alle tros- og livssynssamfunn. Likebehandlingsprinsippet bør imidlertid ikke være til hinder for at det offentlige aktivt støtter bestemte kulturelle utrykk eller bestemte samfunnsfunksjoner som har tros- eller livssynsmessig forankring. En aktivt støttende tros- og livssynspolitikk bør også kunne innebære at det offentlige har en aktiv politikk for bestemte hensyn eller verdier som ikke nødvendigvis slår ut på samme måte i alle tros- og livssynssamfunn. Det bør åpne opp for at staten kan forskjellsbehandle både til fordel for minoritet og majoritet der hvor det foreligger saklige grunner for det. KA etterlyser at utredningen på en mer utdypende måte drøfter saklige hensyn som kan gi ulik behandling. Vil vektleggingen på prinsippet

om likebehandling være til hinder for aktivt å støtte noen av de tradisjoner, kulturuttrykk og samfunnsfunksjoner som kristendommen og/eller Den norske kirke representerer? Vi ønsker bl.a. en nærmere drøfting av de reelle dilemmaene mellom mer universelle prinsipper om trosfrihet og likebehandling – og behovet for en praktisk politikk på tros- og livssynsfeltet som er mer kontekstuell, historisk og som kan være knyttet til offentlige målsettinger på andre politikkområder (kulturpolitikk, distriktspolitikk, integreringspolitikk osv.). Likebehandling og avviklingen av statskirkeordningen må ikke nødvendigvis bety at staten ikke kan aktivt anerkjenne og støtte noen trossamfunns spesielle funksjoner, f.eks. Den norske kirkes ordning med å opprettholde en landsdekkende kirkelig infrastruktur i alle landets kommuner. KA vil også understreke at en må søke å unngå en motsetning mellom aktive tiltak for tilrettelegging for et tros- og livssynsmessig mangfold og tiltak som søker å videreføre tradisjoner.»

http://www.ka.no/sak/article/1157651

10.11.2014
(Høring om «Staten og Den norske kirke – et tydelig skille»)
«Høringsnotatet bidrar i liten grad til å tydeliggjøre statens økonomiske ansvar for Den norske kirke, og lovforslaget i § 22 er kort og skjematisk. KA etterlyser en klarere beskrivelse av hvordan departementet forstår statens forpliktelser overfor Den norske kirke på grunnlag av den nye § 16 i grunnloven om statens ansvar for å understøtte folkekirken. ….. KA mener at § 16 i grunnloven gir grunnlag for at disse målene kan opprettholdes som grunnlag for statens tilskudd til Den norske kirke også etter økt rettslig selvstendighet for kirken på sentralt nivå. Vi viser her bl.a. til Stortingets behandling av grunnlovsendringene som ga tydelige signaler om at staten fortsatt ville opprettholde grunnlaget for en landsdekkende, aktiv og levende folkekirke selv om det gis økt kirkelig selvstendighet fra staten.»

http://www.ka.no/sak/article/1159371

04.05.2015
(Høring om framtidig kirkeordning for Den norske kirke)
«Dagens ordning der både stat og kommune tar medansvar for finansieringen av Den norske kirke, bør videreføres. Ordningen har lang tradisjon i norsk historie og har samtidig vist seg tilpasningsdyktig i forhold til dagens flerreligiøse samfunn. Også tilknytningen mellom kirke/trossamfunn og lokalsamfunnet blir bekreftet gjennom ordningen med kommunalt finansieringsansvar for den lokale kirkes virksomhet. Lokal finansiering av kirkebyggene, står her i en særstilling.

Dagens prinsipper for hva det offentlige bør ha finansieringsansvar for overfor Den norske kirke, bør i hovedsak kunne videreføres. Staten bør videreføre sitt ansvar for å finansiere prestetjenesten, kirkens trosopplæring og den sentrale og regionalkirkelige administrasjon selv om finansieringen endres til et rammetilskudd. De kommunale utgiftsforpliktelser, bør fortsatt konkret reguleres i lovs form.»

http://www.ka.no/sak/article/1283141

01.10.2015
(Sak på bakgrunn av endring av bopliktsordningen for prester)
«KA har i tidligere høringsuttalelser støttet ordninger som bidrar til økonomisk likeverdighet mellom Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn. Gjeldende tilskuddsordning bidrar til økonomisk likebehandling mellom tros- og livssynssamfunn. Ordningen er også med på å opprettholde grunnlaget for dagens finansieringsordning til Den norske kirke.»

http://www.ka.no/sak/article/1374424